



KOHTUOTSUS

EESTI VABARIIGI NIMEL

| | |
|--|---|
| Kohus | Tallinna Ringkonnakohus |
| Kohtukoosseis | Eesistuja Janar Jäätma, liikmed Monika Laatsit ja Villem Lapimaa |
| Otsuse tegemise aeg ja koht | 30. juuni 2022, Tallinn |
| Haldusasja number | 3-22-450 |
| Haldusasi | X kaebus Politsei- ja Piirivalveameti 8. veebruari 2022. a otsuse nr 7002210001-1 tühistamiseks ning Politsei- ja Piirivalveameti kohustamiseks |
| Vaidlustatud kohtulahend | Tallinna Halduskohtu 13. aprilli 2022. a otsus |
| Menetlusosalised ja nende esindajad | Kaebaja X Vastustaja Politsei- ja Piirivalveamet, esindaja Mirja Sarap |
| Menetluse alus ringkonnakohtus | X apellatsioonkaebus |
| Asja läbivaatamine | Kirjalik menetlus |

RESOLUTSIOON

- 1. Tagastada X 22. juuni 2022. a menetlusedokumentidele lisatud e-kirjad.**
- 2. Jätta X apellatsioonkaebus rahuldamata ja Tallinna Halduskohtu 13. aprilli 2022. a otsus muutmata.**
- 3. Jätta menetlusosaliste menetluskulud nende endi kanda.**
- 4. Asendada otsuse avaldamisel kaebaja nimi tähemärgiga X.**

EDASIKAEBAMISE KORD

Otsuse peale võib esitada kassatsioonkaebuse Riigikohtule hiljemalt 1. augustil 2022 (halduskohtumenetluse seadustiku (HKMS) § 212 lg 1).

Vastuseks kassatsioonkaebusele võib teine menetlusosaline esitada vastukassatsioonkaebuse 14 päeva jooksul kassatsioonkaebuse vastukassatsioonkaebuse esitajale kättetoimetamisest arvates või ülejäänud kassatsioonitähataja jooksul, kui see on pikem kui 14 päeva (HKMS § 215 lg 3).

Kui menetlusosaline soovib kassatsioonkaebuse esitamiseks saada menetlusabi, tuleb tal selleks esitada Riigikohtule taotlus. Menetlusabi taotluse esitamine ei peata menetlustähtaja kulgemist (HKMS § 116 lg 5) ning kassatsioonitähataja järgimiseks peab menetlusabi taotleja esitama ka kassatsioonkaebuse (HKMS § 116 lg 6).

ASJAOLUD JA MENETLUSE KÄIK

1. Politsei- ja Piirivalveamet (PPA) jättis 8. veebruari 2022. a **otsusega** nr 7002210001-1 X rahvusvahelise kaitse taotluse välismaalasele rahvusvahelise kaitse andmise seaduse (VRKS) § 21 lg 1 p 6 alusel läbi vaatamata, kuna isiku taotluse läbivaatamise eest vastutab Leedu Vabariik (resolutsiooni p 1). PPA lõpetas taotluse menetluse taotluse tagasilükkamise otsusega (resolutsiooni p 2) ning kohustas isikut lahkuma Leedu Vabariiki (resolutsiooni p 3). PPA märkis otsuses kokkuvõtlikult järgmist:

1) isik on Valgevene Vabariigi kodanik ja ta saabus 25. detsembril 2021 Eestisse, omamata seaduslikku alust Eestisse saabumiseks ja Eestis ajutiseks viibimiseks. Eestisse saabudes oli tal Leedu varjupaigataotleja tunnistus kehtivusajaga 26. august 2021 – 26. veebruar 2022. Isik esitas enda sõnul Leedu Vabariigis 14. augustil 2020 rahvusvahelise kaitse taotluse, mille ametivõimud jätsid 18. veebruari 2021. a otsusega läbi vaatamata ja tegid talle väljasaatmisotsuse;

2) PPA esitas 6. jaanuaril 2022 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26.06.2013 määruse (EL) nr 604/2013 (Dublini III määrus) art 18 lg 1 punkti d alusel Leedu Migratsiooniametile palve isiku tagasivõtmiseks, kuna Leedu Vabariik on tema taotluse tagasi lükanud ja isik viibib elamisloata Eesti territooriumil. Kuna Leedu Vabariik palvele ei vastanud, luges PPA palve Dublini III määruse art 25 lg 2 alusel rahuldatuks ning sellega kaasnes Leedu Migratsiooniametile kohustus isik tagasi võtta;

3) isik esitas 7. jaanuaril 2022 Eestis rahvusvahelise kaitse taotluse;

4) kuna isiku taotluse läbivaatamise eest vastutab Leedu Vabariik, ei ole PPA kohustatud isiku taotlust läbi vaatama (VRKS § 18 lg 1 ja lg 2). Taotlus tuleb seega jätta läbi vaatamata (VRKS § 21 lg 2);

5) isiku ütlustest kumab läbi, et ta lahkus Leedu Vabariigist majandusliku olukorra parandamise eesmärgil;

6) isiku ütlustest ei nähtu, et isiku asja poleks Leedu Vabariigis piisavalt menetletud. Isikuga peeti kolm vestlust. Talle oli tagatud riiklik kaitsja ning võimalus kohtusse pöörduda. Isik taotles kaitset 14. augustil 2020 ning otsus tehti 18. veebruaril 2021. Sellel ajal ei üritanud tuhanded migrandid Leedu Vabariiki siseneda. Leedu Vabariik vaatas isiku taotluse läbi ning isik vaidlustas keelduva otsuse kohtus. Ei ole ühtegi asjaolu, mille tõttu peaks PPA isiku taotluse ise läbi vaatama;

7) PPA ei leidnud informatsiooni, mis kinnitaks, et teised liikmesriigid oleks peatanud Dublini III määruse alusel üleandmise Leedu Vabariigile viitega sellele, et riigis on süsteemsed vead ning taotlejate vastuvõtutingimused võivad endaga kaasa tuua ebainimliku või alandava kohtlemise. Samuti puudub PPA-l info ning taotleja ei avaldanud vestlusel ka ise infot, mis kohustaks PPA-d rakendama Dublini III määruse art-t 17 ehk Eesti peaks Leedu eest taotleja ees vastutuse võtma ning taotluse ise sisuliselt läbi vaatama. Taotlejal puudub Eestiga side, ta saabus siia elujärje parendamise eesmärgil ning taotlejaga seotud asjaolud Leedu Vabariigis ei anna alust arvata, et sellel ajal, kui tema taotlust läbi vaadati, olid Leedu Vabariigi menetluses süsteemsed vead. Samuti ei ole Leedu vastuvõtusüsteem selline, mis lubaks arvata, et taotlejat koheldakse ebainimlikult.

2. Kaebaja esitas halduskohtule **kaebuse**, milles nõudis PPA 8. veebruari 2022. a **otsuse** tühistamist ning PPA kohustamist vaadata rahvusvahelise kaitse taotlus sisuliselt läbi. Kaebaja esitas kokkuvõtlikult järgmised põhjendused:

1) PPA otsus on õigusvastane ning väide majandusliku heaolu parandamisest asjakohatu. Leedus oli keskmine palk kõrgem kui Eestis. Kaebaja kolis Vilniusest (üks rikkamaid linnu) Narva (üks depressiivsemaid). Ehkki õigusaktid ei kohusta PPA-d kaebaja rahvusvahelise

kaitse taotlust läbi vaatama, siis õigusaktid seda ka ei keela. Eestisse saabumine oli ajendatud soovist lahendada keerulist olukorda. Tagakiusamise, piinamise ja alandava kohtlemise tõttu ei saa kaebaja Valgevenes naasta ning ka Leedu Vabariigis ei oota ees rõõmus vastuvõtt. Narvas on kaebajal olemas elukoht, töökoht ja lähedane inimene;

2) Leedu Vabariigis koheldakse rahvusvahelise kaitse taotlejaid ebainimlikult ning Leedu Konstitutsioonikohtu endine esimees on pidanud varjupaigataotlejate kinnipidamist ja ülalpidamist vastuvõetamatuks. Ka Leedu Seimi ombudsmani aruanne toob välja sooja vee puudumise, alatoitmise, ülerahvastatuse, hügieeni puudumise ning vangistusega võrdväärset kinnipidamistingimused. See on ebainimlik ja alandav kohtlemine;

3) Leedu Vabariik keeldus rahvusvahelise kaitse andmisest, misjärel kaebaja vaidlustas otsuse kohtus, kuid kohtuistungile kaebajat ei kutsunud. Ehkki kaebajale oli tagatud advokaat, esindas advokaati istungil tema abi. Kaebaja ei kohtunud oma advokaadiga. Seega formaalselt kohtupidamine aset leidis, kuid ilma kaebaja osaluseta ja teavitamiseta. Väljasaatmise vältimiseks pidi kaebaja hävitama passi. Kaebaja väljasaatmise tegi keeruliseks EL-i ja Valgevene vahelise tagasivõtulepingu katkestamine. Leedu Vabariigi ametivõimud võtsid vastu seaduse, mille kohaselt on alates 1. jaanuarist 2022 keelatud palga maksmine sularahas, samas kui pangakonto avamine on võimatu. Sellega ei lubanud nad asüüli taotlenud inimestel või inimestel, kellele oli asüüli andmisest keeldutud, siseneda tööturule. Järgmisena soovis Leedu Vabariik luua koonduslaagri tingimused, et inimesed nõustuksid tagasisaatmisega, sest ainuke väljasaatmise võimalus on vabatahtlik tagasipöördumine. See aga sundis kaebajat Leedu Vabariigist lahkuma, sest töö kaotanuna oluks ta sunnitud asuma laagritesse;

4) kaebaja probleemi lahendamine on võimalik ka Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi nr 2008/115/EÜ (direktiiv 2008/115) alusel ning selle art 6 lg 4 lubab dokumente väljastada erinevatel asjaoludel.

3. Vastustaja taotles **vastuses** kaebuse rahuldamata jätmist kokkuvõtlikult järgmistel põhjendustel:

1) Leedu Vabariigis on rahvusvahelise kaitse taotlejal õigus asuda tööle, kui 6 kuud peale varjupaigataotluse esitamist ei ole tema taotluse suhtes otsust tehtud. Töötasu tuleb alates 1. jaanuarist 2022 kanda pangakontole, mille avamine ei ole keeruline. Pangakonto avamisel küsitakse kehtivat isikut tõendavat dokumenti ja elamisluba või muud tõendit, mis tõendab, et inimesel on õigus Leedu Vabariigis viibida. Pangakonto avamine võib toimuda ka välisriigi passi alusel. Leedu Vabariigi immigratsioonireegleid lihtsustati 2022. a märtsist, et inimesed saaksid minna võimalikult kiiresti tööle ning saada vajadusel terviseabi;

2) Leedu Vabariigis on viis migrantide kinnipidamiskeskust, millest kolm on Leedu Vabariigi piirivalve ning kaks sotsiaalturvalisuse ja töö ministeeriumi haldusalas. Lisaks sellele on juttu olnud sõjaväebaasist Kabeliais, mida peetakse vahepeatuseks enne keskustesse saatmist. Leedu Vabariigi piirivalvejuht on teadlik ombudsmani kriitikast ning elamistingimusi püütakse parandada;

3) kaebajaga seotud asjaolud Leedu Vabariigis ei anna alust arvata, et kaebaja taotluse läbivaatamise ajal oleks Leedu Vabariigi menetluses olnud süsteemsed ja sisulised vead. Samuti ei ole vastuvõtusüsteem selline, mis lubaks arvata, et taotlejaid koheldakse ebainimlikult. PPA ei leidnud informatsiooni, mis kinnitaks, et teised liikmesriigid oleks peatanud Dublini III määruse alusel üleandmise Leedu Vabariigile viitega sellele, et taotluste läbivaatamise menetluses on süsteemsed vead ning taotlejate vastuvõtutingimused võivad endaga kaasa tuua ebainimliku või alandava kohtlemise;

4) taotluse läbivaatamise eest vastutava riigi määramist ei mõjuta ka asjaolu, et kaebajal on Eestis väidetav elukaaslane ning kaebajale lubatakse tagada elu- ja töökoht. Rahvusvahelise kaitse taotluse menetluses hinnatakse taotleja tagakiusamist päritoluriigis ning sinna naasmise ohtu elule ja tervisele (VRKS § 4) ning taotluse läbivaatamise eest vastutava riigi määramisel arvestatakse VRKS § 18 lg-s 1 sätestatuga. Dublini III määruse art 18 lg 1 punkti d alusel

vastutab kaebaja taotluse läbivaatamise eest Leedu Vabariik. Puuduvad asjaolud, mis kohustaksid PPA-d rakendama Dublini III määruse art-t 17;

5) kaebaja viidatud direktiivi nr 2008/115 art 6 p-i 4 kohaselt võivad liikmesriigid igal ajal otsustada väljastada nende territooriumil ebaseaduslikult viibivale kolmanda riigi kodanikule kaastundlikel, humanitaar- või muudel põhjustel sõltumatu elamisloa või muu loa riigis viibida. Sellisel juhul tagasisaatmisotsust ei väljastata. Kui tagasisaatmisotsus on juba väljastatud, siis see tühistatakse või peatatakse elamisloa või mõne muu riigis viibimist lubava loa kehtivusajaks. Viidatud direktiivi peatükk sätestab ebaseadusliku riigis viibimise lõpetamise. Kuna kaebaja ei viibi Eestis ebaseaduslikult, vaid rahvusvahelise kaitse taotlejana, siis temale see säte ei kohaldu.

4. Tallinna Halduskohus jättis 13. aprilli 2022. a otsusega kaebuse rahuldamata ja menetluskulud menetlusosaliste endi kanda. Halduskohus esitas kokkuvõtlikult järgmised põhjendused:

1) VRKS § 21 lg 1 p 6 näeb ette, et rahvusvahelise kaitse taotlus jäetakse sisuliselt läbi vaatamata, kui Dublini III määruse järgi vastutab selle läbivaatamise eest muu riik. VRKS § 21 lg 2 kohaselt lõpetatakse rahvusvahelise kaitse menetlus sel juhul taotluse tagasilükkamise otsusega ning PPA ei pea seejuures hindama, kas taotleja vastab rahvusvahelise kaitse saamise nõuetele;

2) PPA 8. veebruari 2022. a otsus on Dublini III määruse art 26 lg 1 tähenduses üleandmisotsus, millega Eesti teavitas kaebajat otsusest jätta tema taotlus läbi vaatamata ja anda ta üle Leedu Vabariigile kui vastutavale liikmesriigile (vt ka Tallinna Ringkonnakohtu 9. oktoobri 2020. a määrus nr 3-20-1232, p 15.1);

3) PPA algatas Dublini III määruse art 23 lg 1 alusel Leedu Vabariigile 6. jaanuaril 2022 tagasisivõtmispalve esitamisega tagasisivõtmismenetluse (Dublini III määruse art-d 23–25), mida kohaldatakse määruse art 18 lg 1 punktides b–d või art 20 lg-s 5 nimetatud isikute suhtes (vt Euroopa Kohtu 2. aprilli 2019. a otsus kohtuasjades C-582/17 ja C-583/17, p-d 46–52 ja 65–66; 25. jaanuari 2018. a otsus asjas C-360/16, p-d 42–44). Tagasisivõtmispalve kohaselt vastab kaebaja Dublini III määruse art 18 lg 1 punktis d nimetatud isiku tunnustele ehk tegemist on kolmanda riigi kodanikuga, kelle taotlus on tagasi lükatud ja kes on esitanud taotluse mõnes muus liikmesriigis või kes viibib elamisloata mõne muu liikmesriigi territooriumil. Leedu Vabariik nõustus vaikimisi kaebaja tagasi võtma, mistõttu on PPA 8. veebruari 2022. a otsuses õigesti hinnatud, et Leedu Vabariik on vastavalt Dublini määruse art 18 lg 1 p-le d vastutav riik ning sellest tulenevalt jätnud kaebaja rahvusvahelise kaitse taotluse läbi vaatamata kooskõlas VRKS § 21 lg 1 p-ga 6;

4) VRKS § 21 lg 1 p-i 6 ei kohaldata, kui liikmesriik otsustab erandina ise taotluse läbi vaadata (Dublini III määruse art 17) või kui Dublini III määruse alusel rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise eest vastutavaks liikmesriigiks määratud liikmesriigis esinevad varjupaigamenetluses ja rahvusvahelise kaitse taotlejate vastuvõtutingimustes süsteemsed puudused, mistõttu on reaalne oht, et vastutavasse riiki tagasisaatmisel on taotlejal võimalus saada koheldud ebainimlikult või alandavalt harta art 4 tähenduses (Dublini III määrus art 3 lg 2 ja art 4; Euroopa Kohtu 19. märtsi 2019. a otsus asjas C-163/17);

5) ükski asjaolu ei viita sellele, et PPA oleks olnud kohustatud kaebaja taotluse Dublini III määruse art 17 lg 1 alusel läbi vaatama ning kohus nõustub PPA otsuses toodud põhjendusega neid kordamata. Võimaliku töökoha ning sõbranna olemasolu Eestis ei ole sellisteks asjaoludeks, mis võiksid tuua endaga kaasa olukorra, kus Eesti vastutaks kaebaja rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise eest. Muid asjaolusid, mille alusel oleks PPA pidanud n-ö humaansetel kaalutlustel võtma kaebaja rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise eest vastutuse, ei ole kaebaja esitanud;

6) Leedu Vabariik on turvaline EL-i liikmesriik ning tema rahvusvahelise kaitse menetlus vastab nõuetele. PPA analüüsis Leedu Vabariigi faktilist ja õiguslikku olukorda ning kohus

nõustub selles osas PPA otsuse põhjendustega neid kõiki kordamata (HKMS 165 lg 2). Asjaolu, et pärast Valgevene korraldatud rahvusvahelist kaitset taotlevate isikute mass-sisserännet esineb Leedu Vabariigis rahvusvahelise kaitse taotlejate majutamisel puudujääke, ei too kaasa Dublini III määruse kohaldamata jätmist. Internetist kättesaadavast infost nähtub, et kinnipidamistingimused on aja jooksul muutunud ning Leedu Vabariik tegeleb tõstatud probleemidega.¹ Samuti ei tingi Dublini III määruse kohaldamata jätmist asjaolu, et pärast Venemaa agressioonisõja algust Ukraina vastu on Ukrainast Leedu Vabariiki saabunud kümneid tuhandeid sõjapõgenikke. Kaebaja lahkumise aluseks ei olnud puudujäägid majutuskeskustes või tema rahvusvahelise kaitse taotluse menetluses, vaid soov parandada oma majanduslikku olukorda. Asjaoludest ei nähtu, et taotlust oleks menetletud pealiskaudselt. Kaebajal oli riiklik kaitsja ning ligipääs kohtumenetlusele. Asjaolu, et Leedu Vabariik on kaebaja rahvusvahelise kaitse taotluse läbi vaadanud ja jätnud taotluse rahuldamata, ei ole Dublini III määruse kohaldamist välistavaks asjaoluks. Samuti ei välista Dublini III määruse kohaldamist asjaolu, et kaebaja vaidlustas Leedu Vabariigis tehtud otsuse kohtus ning kohus jättis kaebaja kaebuse rahuldamata. Need asjaolud ei kinnita, et Leedu Vabariigis oleks puudujääke rahvusvahelise kaitse taotluste menetluses. Liikmesriikide kohtumenetlused on erinevad ning kuna kaebaja viibis vabaduses, siis on tema enda ülesanne muu hulgas tunda huvi enda kohtuasja vastu ning kohtuistungil toimimisel sellel osaleda. Kaebaja väidetest ei nähtu, et ta ei olnud teadlik oma kohtumenetluse käigust. Esindaja ülesandeks ei ole olla suhtes aktiivne pool. Seda peab olema siiski kohtumenetluse pooleks olev kaebaja. Puudujääke menetluses ei saa järeldada sellest, et kaebaja väitel ei olnud tal Leedu Vabariigis võimalik avada pangakonto, sest rahvusvahelise kaitse taotlejatel puudus isikukood, või töötasu ei ole võimalik maksta sularahas. Vaidlust ei ole, et kaebaja otsustas ise hävitada enda passi ning välistada seeläbi pangakonto avamise võimaluse. Leedu Migratsioonikeskuse kodulehel oleva info kohaselt on võõramaalastel võimalik avada pangakonto.² Leedu Vabariik on Valgevenest saabunud rahvusvahelise kaitse taotlejate suhtes üks liberaalsemaid riike. Leedu kui EL-i liikmesriik toetab Valgevene opositsioonilise liikumise eesmärke ja on andnud kaitset mitmele opositsiooniaktivistile.³ Samuti on Ameerika Ühendriigid tunnustanud Leedu Vabariiki Valgevene demokraatia pooldajatele turvalise varjupaiga pakkumise eest.⁴ Asjaolu, et kaebajat ei tunnustatud rahvusvahelise kaitse saajana, ei anna alust vastupidiseks seisukohaks;

7) kaebaja ei viibinud Leedu Vabariigis vastuvõtu- või majutuskeskuses. Ehkki Leedust lahkumise tõttu ei ole välistatud kaebaja paigutamine majutuskeskusesse, ei kinnita kaebaja esitatud tõendid, et majutuskeskuses viibimine võiks tuua kaasa ebainimliku või alandava kohtlemise. Kaebaja esitatud veebiligid viitavad olukorrale Kybartai välismaalaste registreerimiskeskuses, kuid majutuskeskusi on Leedus teisigi. Puudub alus arvata, et kaebaja paigutataks just konkreetse majutuskeskusesse. Majutuskeskuses elades võimaldatakse taotlejale tasuta majutust, sotsiaal- ja psühholoogiteenuseid ning meditsiiniabi,⁵

8) kaebaja kuulati PPA menetluses ära ning talle olid tagatud Dublini III määrusega ettenähtud menetluslikud õigused. Kaebaja ei ole haavatav (erivajadusega) isik;

9) Leedu Vabariik otsustab selle üle, kas kaebaja vastab rahvusvahelise kaitse saaja tingimustele. Leedu Vabariik otsustab ka selle üle, kas tänases julgeoleku olukorras saab isikuid Valgevenesse saata. Praegu ei ole Valgevene territooriumil sõda ega relvakonflikti. Kuigi

¹ <https://www.lrski.lt/en/naujienos/the-seimas-ombudsman-the-government-and-the-seimas-committee-on-human-rights-were-informed-about-asylum-procedure-problems-faced-by-migrants-back-in-june/>

² <https://www.migration.lt/opening-of-a-bank-account>

³ <https://www.err.ee/1134975/linkevicius-toetame-valgevene-opositsiooni-lahtudes-moraalist;>
<https://www.nytimes.com/2021/11/23/world/europe/lithuania-migrants-belarus-middle-east.html>

⁴ <https://www.state.gov/under-secretary-zevas-press-availability-with-lithuanian-foreign-minister-gabrielius-landsbergis/>

⁵ <https://jamestown.org/program/belarus-relations-with-the-baltic-states-strategic-economic-links-and-pragmatic-foreign-policy-calculations/>

Euroopa riigid on piiranud kaubanduslikke ja majanduslikke suhteid Valgevenega, puudub alus arvata, et Leedu Vabariik jätkaks vajadusel *non-refoulement*'i põhimõtte järgimata.

MENETLUSOSALISTE SEISUKOHAD RINGKONNAKOHTUS

5. Kaebaja taotleb **apellatsioonkaebuses** halduskohtu otsuse tühistamist ja kaebuse rahuldamist kokkuvõtlikult järgmistel põhjendustel:

- 1) kohus asus alusetult PPA-ga sarnasele seisukohale. Menetluses on valetatud, esitatud ei ole tõendeid, vaid arvamusi;
- 2) kaebaja lahkus Leedus Vabariigist hirmu tõttu, kuna ametivõimud võivad kaebajat ebainimlikult kohelda. Kaebaja jäeti 1. jaanuaril 2022 tööst ilma seaduse alusel, mis keelab palkade maksmise sularahas. Varjupaiga dokumentidega ei saa pangas kontot avada;
- 3) kohtul tuleb sundida PPA-d esitama pankadele taotlusi varjupaigataotleja ID-kaardi alusel. Passi puudumine ei mõjuta seda olukorda, kuna kaebaja keeldus Valgevene teenustest. Kaebaja identiteet on kindlaks tehtud. Julgeolekuasutustel ei ole nõudeid kaebaja vastu;
- 4) pärast tööst ilma jäämist on kaebaja sunnitud jääma põgenikelaagrisse. Laagris loodi piinamistingimused varjupaigataotlejatele ja nende väljasaatmiseks. Ka Leedu seimi ombudsman käsitles oma raportis piinamist;
- 5) Leedu Vabariik pole turvaline riik, kuna ta saatis välja afgaanid, keda Euroopa Inimõiguste Kohtu otsuse kohaselt ei tohtinud välja saata. Leedu Vabariigi territooriumil asus salajane vangla, milles piinati vange;
- 6) kaebaja väljasaatmine tuleb keelata, et kaitsta inimõigusi. Vastutavaks riigiks tuleb määrata Eesti, mitte Leedu.

6. Vastustaja taotleb **vastuses** apellatsioonkaebuse rahuldamata jätmist kokkuvõtlikult järgmistel põhjendustel:

- 1) halduskohtu otsus on õiguspärane;
- 2) Leedu Vabariik on Dublini III määruse art 18 lg 1 punkti d mõttes vastutav riik;
- 3) Leedu Vabariik on turvaline riik. Kuigi pärast Valgevene korraldatud isikute massisiserännet võib esineda Leedu rahvusvahelise kaitse taotlejate majutamisel puudujääke, ei anna see alust jätta Dublini III määrust kohaldamata. Kaebaja ei lahkunud Leedust põhjusel, et majutuskeskuses oleks esinenud puudujääke, vaid ta soovis enda majanduslikku olukorda parandada. Leedu Vabariik otsustab selle üle, kas kaebajat tunnustada rahvusvahelise kaitse taotlejana või mitte. Leedu Vabariik otsustab ka selle üle, kas isikut saab Valgevenesse saata. Leedu Vabariigi vastuvõtu süsteem ei ole selline, mis annaks aluse järeldada, et seal esineks süsteemseid puudujääke.

RINGKONNAKOHTU PÕHJENDUSED

7. Kaebaja taotleb, et ringkonnakohus võtaks uute tõenditena vastu 30. mai 2022. a e-kirja, mis on saadetud aadressilt info@swedbank.lt, ja 27. mai 2022. a e-kirja, mis on saadetud aadressilt info@citadel.lt. Esimese dokumendiga soovib kaebaja tõendada, et Leedu Vabariik löi tingimused selleks, et rahvusvahelise kaitse taotleja ei saaks töötada. Teise dokumendiga soovib kaebaja tõendada, et kaebajat ähvardab Valgevenesse saatmisel oht. Ringkonnakohtu hinnangul ei oma kumbki tõend vaidluse lahendamisel tähendust ja need tuleb kaebajale tagastada (HKMS § 62 lg 2 ja § 198 lg 3). Praeguse vaidluse esemeks on, kas kaebaja võib saata Leedu Vabariiki, kes vastutab tema rahvusvahelise kaitse taotluse lahendamise eest. Ükski viidatud tõend ei luba järeldada seda, et kaebaja Leedu Vabariiki saatmine tooks kaasa kaebaja

kaalukate õiguste rikkumise. Kui kaebaja Valgevenesse saatmisel esineb oht tema elule ja tervisele, tuleb 27. mai 2022. a e-kiri esitada Leedu Vabariigi ametivõimudele.

8. Halduskohus on õigesti leidnud, et PPA tugines õiguspäraselt VRKS § 21 lg 1 p-le 6 ning jättis kaebaja rahvusvahelise kaitse taotluse läbi vaatamata põhjusel, et taotluse läbi vaatamise eest vastutab Leedu Vabariik. Dublini III määruse art 18 lg 1 punkti d kohaselt on vastutav liikmesriik ehk Leedu Vabariik kohustatud võtma tagasi kaebaja kui kolmanda riigi kodaniku, kelle taotlus on tagasi lükatud ja kes on esitanud taotluse mõnes muus liikmesriigis ehk Eestis. Seega on Leedu käsitatav Dublini III määruse art 18 lg 1 punkti d kohaselt vastutava liikmesriigina.

9. Halduskohus asus õigesti seisukohale, et PPA ei olnud kohustatud kaebaja taotlust vaatama läbi Dublini III määruse art 17 lg 1 alusel. Viidatud säte annab liikmesriigile kaalutusõiguse vaadata isiku taotlus vastutava liikmesriigi asemel erandkorras ise läbi. Ükski asjaolu ei viita sellele, et PPA oleks olnud kohustatud selle normi alusel kaebaja taotluse läbi vaatama. Kaebaja taotles Leedu Vabariigis kaitset 14. augustil 2020 ning ametivõimud tegid otsuse 18. veebruaril 2021. Leedu ametivõimud pidasid kaebajaga kolm vestlust. Talle oli tagatud õigusabi. Keelduva otsuse õiguspärasust on hinnanud ka kohus. Kaebaja soov jääda Schengeni territooriumile, sh Eestisse töötamise ja väidetava elukaaslasega koosviibimise eesmärgil, ei ole selliseks asjaoluks, mis tingiks selle, et ka Eesti vaataks kaebaja taotluse läbi.

10. Ringkonnakohus nõustub halduskohtu seisukohtadega ka osas, et Leedu rahvusvahelise kaitse taotlejate vastuvõtutingimustes ei esine selliseid süsteemseid puudusi, mis põhjustaksid reaalse ohu, et Leedu Vabariiki tagasisaatmisel on kaebajal võimalus saada koheldud ebainimlikult või alandavalt harta art 4 mõttes. Halduskohus on kättesaadavatele allikatele tuginedes põhjalikult hinnanud olukorda Leedu Vabariigis nii rahvusvahelise kaitse menetluse läbiviimisel kui ka isikute võimalikul tagasisaatmisel päritoluriiki. Ringkonnakohus nõustub halduskohtu seisukohtadega ega korda neid (HKMS § 201 lg 4). Kaebaja eeldus, et tal peab olema õigus töötada liikmesriigi territooriumil, kui tal puudub õigus liikmesriigi territooriumil viibida, ei ole õige. Kaebaja väidetud asjaolu, et Leedu Vabariigis peab töötamiseks olema pangakonto, ei too kaasa seda, et kaebajat ei saaks Leedu Vabariiki saata. Oma dokumentide säilimise tagamine oli kaebaja võimuses. Kaebaja viited Euroopa Inimõiguste Kohtu lahendile, mis puudutasid afaane, ei ole praeguse asja lahendamisel olulised. Pole mingit alust arvata, et Leedu riigil oleks huvi pidada kaebajat kinni väidetavalt nn salavanglas. Kaebaja viitab ilmselt kunagisele polemikale selle üle, kas Leedus on riikidevahelise koostöö raames kinni peetud rahvusvahelises terrorismis kahtlustatavaid isikuid – kaebaja ilmselgelt ei kuulu selliste isikute hulka.

Kaebaja olukorda pole õige võrrelda ka nende inimestega, kes saabusid massiliselt 2021. a-l Valgevene riigi korraldamisel Leedu Vabariiki ja taotlesid rahvusvahelist kaitset, kuid pidid sellel ajal viibima kinnipidamiskeskustes.⁶ Kaebaja viidatud Leedu Seimi ombudsmani seisukohad puudutasid eeskätt viimati märgitud isikuid ja nende kohtlemist. Kaebaja ei kuulu sellesse isikute gruppi. Kohtu käsutuses olevate andmete kohaselt on kaebaja rahvusvahelise kaitse menetlus tõenäoliselt lõppenud, mistõttu ei pruugi kaebaja viibida rahvusvahelise kaitse menetluse ajal sellistes tingimustes, milles pidid viibima eespool nimetatud inimesed. Kaebajat saab puudutada eeskätt Leedu Vabariigist väljasaatmise küsimus. Kohtul puudub alus asuda seisukohale, et Leedu Vabariik rikuks väljasaatmisel süsteemselt isikute õigusi. Halduskohus on õigesti märkinud, et Leedu Vabariigis järgitakse riigist väljasaatmisel *non-refoulement*'i põhimõtet.

⁶ <https://www.msf.org/prolonged-detention-over-2500-migrants-lithuania-must-end-now>; <https://ecre.org/wp-content/uploads/2021/09/Legal-Note-11.pdf>

11. Eeltoodust tulenevalt jätab ringkonnakohus kaebaja apellatsioonkaebuse rahuldamata ja halduskohtu otsuse muutmata.

12. Võimalikud menetluskulud jäävad menetlusosaliste endi kanda (HKMS § 108 lg 1 ja § 109 lg 1).

(allkirjastatud digitaalselt)